

Žiedinė ekonomika: kas tai ir kodėl ji svarbi?

Kas yra žiedinė ekonomika ir kokia yra jos nauda aplinkai bei žmonių gerovei?



▶ **Remontuok, pakartotinai naudok ir perdirbk!**
https://multimedia.europarl.europa.eu/en/repair-reuse-and-recycle_V007-0034_ev

Kas yra žiedinė ekonomika ir kokia yra jos nauda aplinkai bei žmonių gerovei?

Kasmet Europos Sąjungoje susidaro apie **2,2 mlrd. tonų atliekų**. ES šiuo metu atnaujina **teisės aktus dėl atliekų tvarkymo**, kad paskatintų perėjimą prie tvaresnio modelio, vadinamo žiedine ekonomika. 2020 m. kovą Europos Komisija pristatė naują **žiedinės ekonomikos veiksmų planą**, į kurį įtraukiami pasiūlymai dėl tvaresnio produktų dizaino, atliekų kiekio mažinimo ir piliečių įgalinimo (pvz., „**teisė į remontą**“). Ypatingas dėmesys skiriamas daug išteklių reikalaujantiems sektoriams, susijusiems su **elektronika**, **plastiku**, **tekstile** ir statyba.

Kas yra žiedinė ekonomika?

Skirtingai nuo „imk – gamink – išmesk“ modelio žiedinė ekonomika siekia kiek įmanoma sumažinti atliekų kiekį ir išteklių naudojimą pažangiu produktų projektavimu, pakartotiniu produktų naudojimu ir taisymu, perdirbimu, darniu vartojimu ir naujoviškais verslo modeliais, kurie, pavyzdžiui, kaip alternatyvą gaminio įsigijimui siūlo jo nuomos, skolinimo ar dalijimosi juo paslaugą.

Žiedinės ekonomikos modelis:
mažiau žaliavų, mažiau atliekų, mažiau išlankų



Šaltinis: Europos Parlamento tyrimų tarnyba



Žiedinė ekonomika

Kodėl reikia pereiti prie žiedinės ekonomikos?

Siekiant apsaugoti aplinką

Pakartotinis produktų naudojimas ir perdirbimas sulėtintų gamtos išteklių naudojimą, sumažintų kraštovaizdžio ir buveinių ardymą ir padėtų apriboti [biologinės įvairovės nykimą](#).

Kitas žiedinės ekonomikos pranašumas yra bendro metinio [šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažinimas](#). Europos aplinkos agentūros duomenimis, pramoniniai procesai ir produktų naudojimas ES sudaro 9,1 proc. šiltnamio efektą sukeliančių dujų, o atliekų tvarkymas – 3,32 proc.

Efektyvesnių ir tvaresnių gaminių kūrimas padėtų sumažinti energijos ir išteklių suvartojimą, nes manoma, kad daugiau nei 80 proc. gaminio poveikio aplinkai nustatoma projektavimo etape.

Perėjimas prie patikimesnių gaminių, kuriuos galima pakartotinai naudoti, atnaujinti ir taisyti, sumažintų atliekų kiekį. Pakuotės yra auganti problema ir vidutiniškai [kiekvienas europietis per metus yra atsakingas už beveik 180 kilogramų pakuočių atliekų](#). Siekiama kovoti su pertekline pakuočių problema ir patobulinti jų dizainą, kad būtų skatinamas pakartotinis naudojimas ir perdirbimas.

Siekiant sumažinti priklausomybę nuo žaliavų

Pasaulyje augant gyventojų skaičiui, kartu auga ir žaliavų paklausa. Visgi pagrindinių žaliavų tiekimas yra ribotas, o kai kurios ES šalys yra priklausomos nuo kitų šalių tiekiamų išteklių.

Be to, jų gavyba ir naudojimas daro didelį poveikį aplinkai. Tai padidina energijos suvartojimą ir išmetamą CO₂ kiekį, o protingesnis jų naudojimas galėtų šiuos skaičius sumažinti.

[Bendra prekybos žaliavomis vertė \(importas ir eksportas\)](#) tarp ES ir likusio pasaulio nuo 2002 m. išaugo beveik tris kartus, o eksportas auga greičiau nei importas. Nepaisant to, ES vis tiek importuoja daugiau nei eksportuoja. Dėl šios priežasties, 2021 m. prekybos deficitas siekė 35,5 mlrd. eurų.

Žaliavų perdirbimas sumažina su tiekimu susijusią riziką, pavyzdžiui, kainų nepastovumą, prieinamumą ir priklausomybę nuo importo.

Tai ypač taikoma [svarbiausioms žaliavoms](#), reikalingoms technologijoms, kurios yra labai svarbios siekiant klimato tikslų, pavyzdžiui, [baterijoms](#) ir elektriniams varikliams, gaminti.

Siekiant kurti darbo vietas ir taupyti vartotojų pinigus

Perėjimas prie žiedinės ekonomikos galėtų padidinti konkurencingumą, paskatinti inovacijas bei ekonomikos augimą ir sukurti darbo vietų ([vien tik ES iki 2030 m. galėtų būti sukurta 700 000 darbo vietų](#)).

Medžiagų ir gaminių pertvarkymas žiediniam naudojimui taip pat paskatintų naujoves įvairiuose ekonomikos sektoriuose.

Kokių veiksmų ėmėsi ES?

2021 m. vasarį Europos Parlamentas pritarė naujam žiedinės ekonomikos veiksmų planui ir paragino nustatyti privalomus 2030 m. medžiagų naudojimo ir vartojimo tikslus.

2022 m. kovo mėn. Komisija paskelbė pirmąjį priemonių paketą, skirtą paspartinti perėjimą prie žiedinės ekonomikos. Pasiūlymai apima tvarių gaminių skatinimą, statybos produktų reglamento peržiūrą ir tvarios tekstilės strategiją.

2022 m. lapkričio mėn. Komisija pasiūlė naujas visoje ES galiojančių pakuočių taisykles. Jose pateikiami pasiūlymai tobulinti pakuočių dizainą, pavyzdžiui, aiškiu ženkliniu, siekiant skatinti pakartotinį naudojimą ir perdirbimą. Taisyklėse taip pat raginama pereiti prie biologiškai skaidžių ir kompostuojamų plastikų.

Papildoma informacija

[Svarbi tema: žiedinė ekonomika ir atliekų mažinimas](#)

[EP Tyrimų tarnybos analizė](#)

[EP narių akiratyje – gaminių patvarumas ir naudojimo trukmė](#)

[EP rezoliucija](#)